

Besluit van 8 juni 2022 houdende de aanvullende opleidings- en erkenningseisen voor het medisch specialisme klinische geriatrie*

(Besluit klinische geriatrie)

Het College Geneeskundige Specialismen,

gelet op artikel 14, tweede lid, onder d, van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg en artikel 11 van de Regeling specialismen en profielen geneeskunst van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst;

gezien het advies van Federatie Medisch Specialisten, Landelijke vereniging van Artsen in Dienstverband, Nederlandse Vereniging voor Klinische Geriatrie, de Nederlandse GGZ, Nederlandse Vereniging van Maag-Darm-Leverartsen, Patiëntenfederatie Nederland, Registratiecommissie Geneeskundig Specialisten, SOON en Verenso;

BESLUIT:

* In de Staatscourant van 20 juli 2022, nr. 18984 is mededeling gedaan van vaststelling van het besluit door het CGS en de instemming daarmee van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2023.

Hoofdstuk A **Algemene bepalingen**

A.1. Begripsomschrijvingen

In dit besluit wordt verstaan onder:

- klinische geriatrie: het specialisme dat zich richt op het voorkomen, herkennen en behandelen van lichamelijke en psychische aandoeningen van kwetsbare ouderen, rekening houdend met hun functioneren, sociale context en persoonlijke waarden en levensdoelen;
- LOP: het landelijk opleidingsplan van de Nederlandse Vereniging voor Klinische Geriatrie.

A.2. Opleidingsplan

De opleiding tot klinisch geriater voldoet aan het LOP.

Hoofdstuk B **De opleiding**

B.1. Specialismegebonden competenties

1. De opleiding is gericht op het bereiken van de door het CGS vastgestelde algemene competenties en specialismegebonden competenties.
2. De in het eerste lid bedoelde specialismegebonden competenties zijn vastgelegd in het LOP.

B.2. Structuur van de opleiding

1. De opleiding bestaat uit de volgende onderdelen:
 - a. nominaal twee jaar interne geneeskunde;
 - b. klinische geriatrie.
2. Het onderdeel interne geneeskunde bestaat uit:
 - a. zaalstage algemene interne geneeskunde en acute geneeskunde, gevolgd door stages vermeld onder b en c;
 - b. stage cardiologie;
 - c. een of meer van de stages polikliniek algemene interne geneeskunde, maag-darm-leverziekten, nefrologie en longziekten;
 - d. landelijk cursorisch onderwijs interne geneeskunde, inclusief de bijbehorende examens.
3. Het onderdeel interne geneeskunde voldoet aan de eisen van het besluit interne geneeskunde, tenzij het LOP klinische geriatrie anders bepaalt.
4. Het onderdeel klinische geriatrie bestaat uit:
 - a. een onderdeel geriatrie in de GGZ/ouderenspsychiatrie; en
 - b. een onderdeel somatische geriatrie.
5. Tijdens het onderdeel somatische geriatrie volgt de aios een stage neurologie en kan de aios, mits deze daar ruimte voor heeft in de opleiding, één keuzestage ter profilering volgen, bestaande uit:
 - a. een verdieping op het gebied van klinische geriatrie; dan wel
 - b. specifieke opleiding op het gebied van palliatieve zorg, farmacologie, onderwijskunde, bevordering van kwaliteit van zorg of organisatie van gezondheidszorg; dan wel
 - c. wetenschappelijk onderzoek op het gebied van klinische geriatrie.

B.3. Inhoud van de opleiding

Het onderdeel klinische geriatrie, bedoeld in artikel B.2, eerste lid, onder b, omvat de volgende Entrustable

Professional Activities (EPA's):

- a. Comprehensive Geriatric Assessment (CGA);
- b. Acute geriatrie;
- c. Mobiliteit, vallen en neurologische beoordeling;
- d. Delier;
- e. Dementie en cognitieve stoornissen;
- f. Psychiatrische toestandsbeelden en probleemgedrag bij kwetsbare ouderen;
- g. Functionele achteruitgang, frailty en chronische ziektelast;
- h. Gerontofarmacologie;
- i. Palliatieve zorg;
- j. Doelmatigheid, kwaliteit en patiëntveiligheid;
- k. Management, leiderschap en organisatie van zorg;
- l. Onderwijs en wetenschap.

B.4. Cursorisch onderwijs

Het cursorisch onderwijs, inclusief toetsen, tijdens de opleiding in het onderdeel klinische geriatrie bedoeld in artikel B.2, eerste lid, onderdeel b, voldoet aan het LOP.

B.5. Plaats van de opleiding

1. Het onderdeel geriatrie in de GGZ/ouderenpsychiatrie, bedoeld in artikel B.2, vierde lid, onder a, vindt plaats in een opleidingsinstelling als bedoeld in artikel C.2.
2. Het onderdeel somatische geriatrie, bedoeld in artikel B.2, vierde, onder b, vindt plaats op een afdeling geriatrie van een opleidingsinstelling als bedoeld in artikel C.3.
3. In afwijking van het tweede lid kunnen de stage neurologie, bedoeld in artikel B.2, vijfde lid en de EPA Mobiliteit, vallen, neurologische beoordeling, bedoeld in artikel B.3, onder c, gevolgd worden:
 - a. in een opleidingsinstelling erkend voor de neurologie;
 - b. binnen een afdeling neurologie van een opleidingsinstelling erkend voor klinische geriatrie; of
 - c. binnen een afdeling klinische geriatrie van een opleidingsinstelling erkend voor klinische geriatrie waarbij een neuroloog betrokken is bij deze stage.

B.6. Diensten

1. Tijdens het onderdeel klinische geriatrie, bedoeld in artikel B.2, vierde lid kan de aios avond-, nacht- en weekenddiensten doen voor de interne geneeskunde, de klinische geriatrie, de psychiatrie, voor het onderdeel geriatrie GGZ/ouderenpsychiatrie, bedoeld in artikel B.2, vierde lid onder a. of voor het onderdeel somatische geriatrie bedoeld in artikel B.2, vierde lid, onder b.
2. De omvang van de diensten tijdens het onderdeel geriatrie in de GGZ/ouderenpsychiatrie, bedoeld in artikel B.2, vierde lid onder a. en tijdens de stage neurologie, bedoeld in artikel B.2, vijfde lid, is per aios ten hoogste 20% van de arbeidsduur per opleidingsjaar.
3. De omvang van de diensten tijdens het onderdeel somatische geriatrie, bedoeld in artikel B.2, vierde lid, onder b, is per aios tenminste 10% en ten hoogste 20% van de arbeidsduur per opleidingsjaar.

Hoofdstuk C De erkenning als opleider of opleidingsinstelling

Titel I De opleider

C.1. Eisen (plaatsvervangend) opleider onderdeel geriatrie in de GGZ/ouderenpsychiatrie

1. In afwijking van artikel C.7. van het Kaderbesluit CGS, kan een voor de opleiding psychiatrie erkende psychiater als (plaatsvervangend) opleider worden erkend voor het verzorgen van het onderdeel geriatrie in de GGZ/ouderenpsychiatrie, bedoeld in artikel B.2, vierde lid, onder a. mits deze werkzaam is in een opleidingsinstelling, als bedoeld in artikel C.2.
2. Indien de (plaatsvervangend) opleider psychiater is, is de bij de opleiding betrokken klinisch geriater, in aanvulling op artikel F.6. van het Kaderbesluit CGS, bij het voortgangsgesprek aanwezig.

Titel II De opleidingsinstelling

C.2. Eisen voor de erkenning gedeeltelijke opleiding, voor het onderdeel geriatrie in de GGZ/ouderenpsychiatrie

Om voor erkenning als opleidingsinstelling voor het onderdeel geriatrie in de GGZ/ouderenpsychiatrie, bedoeld in artikel B.2, vierde lid, onder a, in aanmerking te komen, geldt in aanvulling op het Kaderbesluit CGS dat de instelling aan de volgende eisen voldoet:

- a. de instelling is erkend als opleidingsinstelling voor de opleiding psychiatrie, verzorgt tenminste een jaar van de opleiding psychiatrie en beschikt over geormerkte opnamecapaciteit ouderenpsychiatrie;
- b. de instelling beschikt over ten minste 0.2 fte klinisch geriater, welke formatie wordt ingezet voor de opleiding klinische geriatrie, op alle locaties van de betreffende instelling waar de opleiding plaatsvindt;
- c. de instelling heeft de mogelijkheid om een internist, neuroloog en radioloog te raadplegen inzake patiëntenconsultatie en heeft toegang tot radiologische beeldvorming geborgd;
- d. in de instelling is voor de opleiding een multidisciplinair team werkzaam bestaande uit een psychiater met deskundigheid in de ouderenpsychiatrie, een psycholoog, een activerende therapeut en een sociaal psychiatrisch verpleegkundige en zijn een fysiotherapeut, ergotherapeut en diëtist voor consultatie beschikbaar;
- e. de instelling beschikt over een klinische afdeling geriatrie of ouderenpsychiatrie waar ten minste 50 opnames per jaar plaatsvinden;
- f. de instelling stelt aiossen in staat om patiënten die niet (meer) klinisch opgenomen zijn te behandelen of te volgen in een poliklinische of ambulante setting;
- g. in aanvulling op artikel F.10, onder j van het Kaderbesluit CGS maakt een opleiding deel uit van een bestaand regionaal netwerk van opleidingen.

C.3. Eisen voor de erkenning gedeeltelijke opleiding voor het onderdeel somatische geriatrie

Om voor erkenning als opleidingsinstelling voor het onderdeel somatische geriatrie, bedoeld in artikel B.2, vierde lid, onder b, in aanmerking te komen, geldt in aanvulling op het Kaderbesluit CGS dat de instelling voldoet aan de volgende eisen:

- a. de instelling is erkend als opleidingsinstelling voor de opleiding interne geneeskunde en ten minste vier andere medische specialismen dan de interne geneeskunde;
- b. in de instelling zijn werkzaam een chirurg, een internist, een radioloog, een orthopeed, een cardioloog, een dermatoloog, een keel-neus-oorarts, een longarts, een neuroloog, een oogarts, een psychiater en een uroloog;
- c. in de instelling is voor de opleiding een multidisciplinair team werkzaam bestaande uit een psycholoog, diëtist, fysiotherapeut, een ergotherapeut alsmede een activiteitenbegeleider en maatschappelijk werkende;
- d. de instelling beschikt over een klinische afdeling geriatrie waar het aantal opnames ten minste 220 per jaar bedraagt;
- e. de instelling beschikt over een polikliniek of dagkliniek waar het aantal nieuw ingeschreven patiënten ten minste 300 per jaar bedraagt;
- f. de instelling beschikt over een consultatieve dienst klinische geriatrie die ten minste 200 consulten of medebehandelingen per jaar verricht;
- g. in de instelling vinden structureel patiëntgebonden besprekingen plaats met de afdeling radiologie;
- h. in de instelling nemen leden van de opleidingsgroep en aiossen deel aan kwaliteits- en complicatiebesprekingen;
- i. in aanvulling op artikel F.10, onder j van het Kaderbesluit CGS maakt een opleiding deel uit van een bestaand regionaal netwerk van opleidingen.

C.4. Eisen opleidingsgroep

In aanvulling op artikel F.13 van het Kaderbesluit CGS dragen de leden van de opleidingsgroep bij aan regionaal en landelijk onderwijs en aan landelijke opleidingsactiviteiten als omschreven in het LOP.

Hoofdstuk D Slotbepalingen

D.1. Overgangsbepaling

1. Dit besluit is van toepassing op de aios die de opleiding op of na 1 januari 2023 aanvangt, alsmede op de opleidingsinstelling waar deze aios in opleiding is.
2. De aios die op 1 januari 2023 in het onderdeel interne geneeskunde, bedoeld in artikel B.2, eerste lid, onder a in opleiding is, kan er in afstemming met diens opleider tot uiterlijk 1 januari 2025 voor kiezen de opleiding klinische geriatrie af te ronden volgens dit besluit.
3. De besluiten die golden tot 1 januari 2023 blijven van toepassing op de opleidingsinstelling waaraan erkenning is verleend voor 1 januari 2023. De betreffende opleidingsinstelling behoudt diens erkenning totdat deze van rechtswege vervalt, wordt ingetrokken of opnieuw wordt verleend.
4. De erkenning van de opleidingsinstelling, bedoeld in het derde lid omvat zowel de bevoegdheid om de aios bedoeld in het eerste lid of tweede lid, op te leiden overeenkomstig dit besluit, als de bevoegdheid om de aios die de opleiding voor 1 januari 2023 is aangevangen op te leiden overeenkomstig het voor 1 januari 2023 geldende Besluit klinische geriatrie van 5 januari 2018.

D.2. Intrekking besluit

Besluit klinische geriatrie van 5 januari 2018 wordt ingetrokken.

D.3. Bekendmaking

1. Dit besluit, alsmede wijziging daarvan, behoeft instemming van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
2. In de Staatscourant wordt mededeling gedaan van de instemming van de minister en van de vaststelling en wijziging van dit besluit door het CGS. Daarnaast wordt daarvan mededeling gedaan in het officiële orgaan van de KNMG.
3. De mededeling in het officiële orgaan van de KNMG bevat tenminste de titel van het besluit of wijziging en de datum van inwerkingtreding van het besluit of wijziging.
4. De integrale tekst van dit besluit wordt op de website van de KNMG geplaatst (www.knmg.nl).

D.4. Inwerkingtreding

1. Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2023.
2. Indien de Staatscourant waarin de vaststelling van dit besluit en het instemmingsbesluit, bedoeld in artikel D.3, worden geplaatst, wordt uitgegeven na 31 december 2022, treedt dit besluit in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van de Staatscourant waarin zij worden geplaatst, en werkt zij terug tot en met 1 januari 2023.

D.5. Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit klinische geriatrie.

Utrecht, 8 juni 2022

drs. J.D. Beugelaar
voorzitter CGS

mr. M.C.J. Rozijn
secretaris CGS

Toelichting

Algemeen

Dit besluit bevat de aanvullende opleidings- en erkenningseisen voor het medisch specialisme klinische geriatrie.

Artikelsgewijs

Artikel A.1. Begripsomschrijvingen

Onder a.: Deze begripsomschrijving is een summier beschrijving van de klinische geriatrie. Hoofdstuk 1 van het opleidingsplan bevat een verdere uitwerking, inclusief het werkveld en de ontwikkelingen binnen de klinische geriatrie.

Artikel A.2. Opleidingsplan

In het Kaderbesluit CGS is vastgelegd wie een opleidingsplan opstelt en aan welke vereisten een opleidingsplan moet voldoen: het bevat tenminste een beschrijving van de inhoud van de opleiding, van de structuur van de opleiding, van de specialismegebonden competenties, etc. Door hier opleiding te omschrijven als de opleiding in de klinische geriatrie die voldoet aan het LOP, wordt het opleidingsplan van de NVKG verankerd in de regelgeving van het CGS. Deze omschrijving laat onverlet dat de opleiding ook aan de algemene eisen van het Kaderbesluit CGS en van dit besluit moet voldoen.

Artikel B.1. Specialismegebonden competenties

De specialismegebonden competenties zijn gebaseerd op het algemene competentieprofiel van de medisch specialist, zoals beschreven in het Kaderbesluit CGS en zijn opgenomen in het LOP. De competenties van de klinisch geriater zijn in het LOP verder uitgewerkt en geoperationaliseerd in leerdoelen.

Artikel B.2. Structuur van de opleiding

Eerste lid: De structuur van de opleiding bestaat uit een gedeelte van nominaal twee jaar vooropleiding (het onderdeel interne geneeskunde) en een verdere differentiatie in de klinische geriatrie (het onderdeel klinische geriatrie).

Tweede lid: Het onderdeel klinische geriatrie wordt door middel van onderdelen gestructureerd. De onderdelen kunnen als afgeronde perioden worden gevolgd. Een combinatie van onderdelen in een bepaald tijdvak is mogelijk.

Derde lid: Voor het onderdeel algemene interne geneeskunde geldt dat wordt aangesloten bij de inhoud van dit onderdeel zoals beschreven in het opleidingsplan klinische geriatrie en het LOP interne geneeskunde.

Vierde lid, onder a: Het verdient de voorkeur om het onderdeel Klinische Geriatrie in de GGZ/ouderenspsychiatrie niet als laatste opleidingsonderdeel te plannen; bij voorkeur vindt dit onderdeel plaats in het vierde nominale jaar van de opleiding.

Vijfde lid: Deze verdieping vindt in beginsel plaats binnen het onderdeel somatische geriatrie. Dit is anders als de combinatie van specifieke opleidingsdoelen en reeds verworven competenties van de desbetreffende aios maken dat dit onderdeel meest passend in de GGZ gevolgd wordt.

Artikel B.3. Inhoud van de opleiding

De inhoud van de opleiding is specifiek beschreven in het LOP klinische geriatrie

B.5. Plaats van de opleiding

Derde lid: In de praktijk gaan aiossen voor dit deel van de opleiding dus naar:

a. een voor een opleiding neurologie erkende opleidingsinstelling; of

- b. een opleidingsinstelling die is erkend voor de opleiding klinische geriatrie en een afdeling neurologie heeft; die afdeling neurologie wordt bij een visitatie of evaluatiebezoek van de opleiding klinische geriatrie meegenomen. De opleider klinische geriatrie is en blijft verantwoordelijk, evenals de COC van deze opleidingsinstelling; of
- c. een afdeling klinische geriatrie van een opleidingsinstelling die is erkend voor de opleiding klinische geriatrie, maar waar een neuroloog betrokken is bij deze stage. Hierop wordt dan ook bij een visitatie of evaluatiebezoek getoetst.

De betrokken neuroloog maakt deel uit van de opleidingsgroep maar neemt alleen deel aan de activiteiten die betrekking hebben op dat specifieke deel van de opleiding.

Artikel B.6. Diensten

In dit artikel is vastgelegd wanneer en voor welk specialisme de aios klinische geriatrie diensten kan doen. Er is tevens bepaald welke omvang per opleidingsjaar deze diensten kunnen hebben. In de reguliere werktijd dient er voldoende opleidingstijd te zijn om te borgen dat de competenties op het vereiste niveau behaald kunnen worden. Dat verklaart waarom er is gekozen voor een omvang van 10 tot 20% voor het opleidingsonderdeel somatische geriatrie. Voor het opleidingsonderdeel geriatrie in de GGZ/ouderenspsychiatrie wordt geen minimumeis aan diensten gesteld. Reden hiervoor is de diversiteit aan de dienstinzet in de GGZ en de mate waarin tijdens diensturen ouderenspsychiatrie of geriatrische problematiek aan bod komt. Het maximum van 20% geldt wel.

Artikel C.1. Eisen opleider onderdeel geriatrie in de GGZ/ouderenspsychiatrie

Dit is een afwijking van het Kaderbesluit CGS. Dit artikel moet worden gelezen in samenhang met (de toelichting bij) artikel C.3. Voor de periode in de GGZ/ouderenspsychiatrie is uit de aard van de zaak juist de nauwe betrokkenheid en supervisie van psychiaters bij de opleiding gewenst, naast de aanwezigheid van ten minste 0,2 fte klinisch geriater voor dit opleidingsonderdeel.

In principe heeft de opleider psychiatrie altijd ook een plaatsvervangend opleider psychiatrie. Op grond van dit lid is dat ook mogelijk voor dit onderdeel van de opleiding. De plaatsvervangend opleider en/of de opleider mag/mogen daarentegen voor dit onderdeel ook klinisch geriater zijn, zolang deze aan de eisen voor erkenning voldoet/voldoen. Ook de combinatie van psychiater en klinisch geriater als opleider en plaatsvervangend opleider of vice versa is mogelijk.

Artikel C.2. Eisen voor de erkenning gedeeltelijke opleiding, voor het onderdeel geriatrie in de GGZ/ouderenspsychiatrie

De in dit artikel vastgelegde specialisme specifieke eisen zijn een aanvulling op de erkenningseisen uit het Kaderbesluit CGS. Deze houden onder meer in dat er in de instelling een opleider aanwezig moet zijn en dat naast de opleider een klinisch geriater werkzaam is die als plaatsvervangend opleider kan fungeren bij afwezigheid van de opleider.

Onder a: Een opleidingsinstelling voor de psychiatrie die een onderdeel in de GGZ/Ouderenspsychiatrie voor de opleiding in de klinische geriatrie wil verzorgen, wordt gevisiteerd door de visitatiecommissie voor de klinische geriatrie. Omdat dit onderdeel behoort tot het deel klinische geriatrie van de opleiding tot klinisch geriater én door de aanvullende eis van de betrokkenheid van een klinisch geriater, kan niet worden volstaan met enkel een erkenning voor de psychiatrie (onderdeel Ouderenspsychiatrie).

De in dit lid vereiste nadruk op ouderenspsychiatrie, borgt dat het opleidingsonderdeel geriatrie in de GGZ/Ouderenspsychiatrie binnen de opleiding klinische geriatrie plaatsvindt binnen opleidingsinstellingen waar Ouderenspsychiatrie aantoonbaar aanwezig is zoals

- een ambulant team/polikliniek/afdeling Ouderenspsychiatrie of geriatrie in de GGZ of
- een GAPZ (geriatrische afdeling psychiatisch ziekenhuis) of
- een afdeling psychiatrie in een algemeen of academisch ziekenhuis met een gespecialiseerde unit voor ouderenspsychiatrie of
- een gespecialiseerde behandelafdeling voor patiënten met gedragsproblemen bij dementie, mits verbonden aan een voor de opleiding erkende GGZ-instelling.

Onder c: Een neuroloog en internist zijn beschikbaar met het oog op consultatie inzake patiëntencasus. Beide disciplines moeten tevens ingezet kunnen worden voor onderwijs. Er zijn samenwerkingsafspraken omtrent beschikbaarheid van deze disciplines waarin participatie voor patiëntenzorg alsmede onderwijs omschreven zijn. Wat betreft de radioloog: er moet een deskundige geraadpleegd kunnen worden, die de beelden samen met de aios kan beoordelen.

Onder g: Deze eis brengt een kleine nuancering aan in het betreffende artikellid in het Kaderbesluit CGS. Door te expliciteren dat er bij een nieuwe opleiding sprake moet zijn van inbedding in een bestaand regionaal netwerk, wordt benadrukt dat een nieuwe opleiding niet wordt ingericht los van zijn context binnen of buiten de instelling en binnen of buiten de regio. Dit moet verdergaande verdunning van het aantal aiossen in opleidingen door de komst van nieuwe opleidingen voorkomen.

C.3. Eisen voor de erkenning gedeeltelijke opleiding voor het onderdeel somatische geriatrie

Dit is een aanvulling op de erkenningseisen in het Kaderbesluit CGS. Deze houden onder meer in dat er in de instelling een (beoogd) opleider en een (beoogd) plaatsvervangend opleider werkzaam zijn en een opleidingsgroep functioneert die allen voldoen aan de algemene erkenningseisen van het Kaderbesluit CGS.

Onder a: Eén van de vier andere medische specialismen betreft bij voorkeur heelkunde of orthopedie.

Onder c: Indien er geen activiteitenbegeleider of maatschappelijk werker aanwezig is dient er iemand werkzaam te zijn met een vergelijkbare functie. De functie van maatschappelijk werkende dient gezien te worden in het licht van de functie-uitoefening waarin zorgdiagnostiek en organisatie van zorg buiten de ziekenhuisorganisatie centraal staan. In het licht van deze functie-uitoefening kan uitvoering ook door een verpleegkundig specialist uitgevoerd worden.

Onder g: Tijdens deze bespreking worden alle vormen van beeldvormende diagnostiek besproken en leert de aios gegevens uit beeldvormende diagnostiek te interpreteren en adequaat toe te passen.

Onder i: Deze eis brengt een kleine nuancering aan in het betreffende artikellid in het Kaderbesluit CGS. Door te expliciteren dat er bij een nieuwe opleiding sprake moet zijn van inbedding in een bestaand regionaal netwerk, wordt benadrukt dat een nieuwe opleiding niet wordt ingericht los van zijn context binnen of buiten de instelling en binnen of buiten de regio. Dit moet verdunning van het aantal aiossen in opleidingen door de komst van nieuwe opleidingen voorkomen.